

12 Eylül 1980 askerî devrimini takip eden gelişmeler kısa bir zaman içinde Türkiye'de yönetime el koyan cuntanın ilk günlerde açıkladığı hedeflerin, yönetime el koyma gerekçelerinin uzayında olduğunu gösterdi. Türkiye'deki demokratik güçlerin, kesitli politik örgütlerin demokrasinin geleceği açısından kaygılarını arttıran gelişmeler uluslararası demokratik kamuyunda da kesut tepkilenmeler yarattı.

Açıklık ki, parlamentonun feshedilmesi, siyasî partilerin, sendikaların faaliyetlerinin durdurulması, sayısız derneğin kapatılması, haklarında 12 Eylül 1980 darbesine dek tek bir yasal soruşturma bile açılmamış sendikal kuruluşlar, dernekler, partiler hakkında ölüm cezasına varıncaya kadar kesitli istemlerle davalar açılması, yüzlerce kişinin birbirini ardına idam cezasına çarptırılmaları, bunlardan ~~hiçbiri~~ haddinin infazı, yijinsal tutuklamalar, gözaltı süresinin uzatılması, yaygın bir biçimde uygulanan işkence, temel insan hak ve özgürlüklerinin tüm alanlarda kabaca ~~ihlal~~ ihlak, hangi yönden bakılırsa bakılırsa askerî cuntanın açıkladığı "terörü sona erdirmeye, ekonomiyi düzeltmeye ve demokrasiyi yeniden kurma" gerekçeleriyle asla uyum içinde bulunmuyordu. Daha sonraki gelişmeler ise sadece bu kanıyı güçlendirmekle kalmadı, cuntanın hedef olarak demokrasiyi aldığı, demokratik hak ve özgürlüklerden söz edilemeyecek bir yapılan dırması, Türkiye'ye dayatma hazırlığında olduğunu gösterdi.

Bu durum işlerinde devrimde erkesinde demokrasiye hemen geçileceğine yönelik umutları taşıyan çok değişik eğilimlerdeki ~~kesitli istemlerle~~ politik güçler de içinde olmak üzere çok geniş güçlerin hoşnutsuzluğunu arttırdı. Mük'ün getirdiği kesitli uygulama koşullarında ise bu hoşnutsuzluğun hiçbir biçimde dile getirilme planına bulunmuyordu. Her gün sayısız

gazete, dergi sınıyönetim komutanlıklarının emriyle kapatılırken sadece görüşlerini açıkladıklarından dolayı politikaclar, eski basbakanlar, milletvekilleri, siyasi parti yöneticileri yargılanmaktaydı.

Türkiye demokrasî güçleri yalnız kalmadılar ?

Sendikaların, barışçıların yargılanması, sendikal-demokratik haklara yönelik saldırıların yoğunlaşması ilgili kuruluşlar tarafından uluslararası alanda büyük tepkilerle karşılandı. Özellikle Avrupa olmak üzere çok sayıda ülkede Türkiye'de demokrasinin uğradığı bariz haksızlık için yapılan çeşitli toplantılarda dayanışma-destek iletme etkinliklerine tanık olundu. Türkiye'de "hiçbir gerçeğin kesintiye uğratılmayacağı gerçek bir demokrasî olmasının için acaba gösterenler, 12 Eylül'ün dayattığı zor koşullarda da olsa girişimlerinde bu uluslararası etkinliklerden destek buldular. Büyük ölçüde cesaretlendiler, çok daha kararlı konumlara geldiler.

Kendimizi altını çizmek zorunda hissettiğimiz bir gerçek ise, Türkiye'nin de imzacısı olduğu uluslararası sözleşmelerde imzaları bulunan ülkeler hükümet ve hükümetler dışı kuruluşlarının ülkemizde demokrasinin ve temel insan hak ve özgürlüklerinin uğradığı saldırı karşısında sessiz kalmamış olmaları gerçeğidir. Ortaklaşa imzalanmış sözleşmelerde, demokrasinin temel ilkelerine bağlılığın doğal bir sonucu olan bu tutum yaşadığı ve yaşamakta olduğu zor günlerde halkımıza en büyük desteklerden birisini oluşturmıştır.

Özellikle 1 Temmuz 82'de, 5 Avrupa ülkesinin AİHS'ne yaptıkları başvurularla Türkiye'deki askeri darbe sonrası uygulamaların AİHS'ne aykırılığı temelinde açtıkları davayla somutlanan bu tutum Türkiye insanına demokrasî isteminde yalnız olmadığını göstermiş,

kendisiyle birlikte olan güçlerin boyutunu ve kararlılıklarını sergilemiştir.

MGK Avrupa Konseyine Saldırıyor

~~Temel~~ Türkiye'de temel insan hak ve özgürlüklerine ~~dayalı~~ saygılı bir demokrasi için kalınlara önemli desteklerden birisini oluşturan 5 Avrupa Konseyi üyesi ülkenin kararı ve A.K.'nin ^{sesli} ~~sesli~~ ^{organlarına} benzer tutumları, cuntanın ve devlet başkanlığı gösterme el kayan general Evren'in açık saldırılarına uğramıştır. General Evren, birbiri ardısıra düzenlediği açık hava toplantılarında A.K.'nin sesli hükümlerini ihlal ettiklerini açıkça söyleyerek hiçbir kurumun bu konuda işleme karışmasına izin veremeyeceğini belirtmiştir. Bu tutum 1 Temmuz 1982 tarihinden çok sonralarına dek sürmüs, ve sürmeye devam etmektedir.

İşin ilginç ve üstünde dihhatle düşünülmesi gereken bir yön ise Anayasa oylaması, seçimler vb. dönemlerde ~~as~~ barizce bir tavır karşısında bugün hükümette olan güçlerin farklı düşünmemiş ve düşünmüyor olmalarıdır. Daha ilginç olanı ise Türkiye'de demokrasi için uluslararası "karışmalara" ve özellikle A.K.'nin bu yöndeki kararlarına karşı siddetli tepki gösterenlerin ~~özellere~~ yapılacak zamma dek ekonami üzerinde yapılan "dış müdahalelere" sessiz kalmalarıdır.

Bizler ~~şah~~ olarak "ülkesini seven hiçbir insanın ülkesinin uluslararası mahkemelerde yargılanmasından, dış uyarılarla karşı karşıya kalmasından hoşnut olmayacağı" jerceğini dile getirdik, getirmeye devam edeceğiz. Ama varolan durumun sorumlusunun ~~da~~, Türkiye'de insan haklarına

saygılı bir demokrasi kurulması için sadece demokratlar olmadıkları da bir gerçektir. Ortak imzaları oldukları sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediği, aşkına aldığı zaman bazı ülkeler (———) Türkiye'deki yönetimi uyardığı, uluslararası mahkemelere başvurduğu zaman nasıl demokrasiye bağlılığın doğal gereklilikleri yerine getiriyorlarsa Türkiye'deki demokratlar da aynı biçimde Türkiye'deki yönetimin mecalindeki sözleşmelere uymasını isteyerek ve bu amaçla yapılan girişimleri destekleyerek görevlerini yerine getiriyor.

Bugüne hemen gelinmedi

Türkiye bugün içinde bulunduğu duruma, "demokrasiye geçişle" yakın uzak ilgisi olmayan bu yapılanmaya birden gelmedi. ^{Aşağıda ayrıntısıyla açıklanıyor zatencajımız gibi} "Türkiye'de oluşturulan yapı içerisinde insan hakları ihlallerinin giderek sistemleştiği bu durum" 12 Eylül darbesinin hemen ardından yer almaya başlayan bir dizi demokrasi dışı uygulamayla oluşturuldu. Bizler bu nedenle ~~bu uygulamaların~~ ve daha sonraki olumsuz sonuçları açısından da değerlendirerek, 5 Avrupa ülkesinin AİHK'na yaptıkları başvuruda yer alan uygulamalara büyük önem veriyoruz.

Söz geçen 5 Avrupa ülkesinin başvurusunda da açıkça belirtildiği ve sınırlandığı gibi sihyönetim, yaygın işkence uygulamaları, siyasi yasaklamalar, sendikalar-basın-düşünce-örgütlenme özgürlüğünün ortadan kaldırıldığı, ~~kurumlar~~ ve sürdüğü koşullarda yapılan Anayasa ve yasalarla gerçek bir demokrasi kurulamayacağı açıktır. Bugün solda ve sağda yer alan çok geniş politik görüşlerin temsilcileri tarafından paylaşılan bu görüşün

İsijında değerlendirdiğimizde, 12 Eylül 1980 darbesinden 1 Temmuz 1982'ye dek olan dönemde yer alan uygulamaların daha sonraki dönem gözününe alınarak aktarılmasının olanaksız olduğunu görmekteyiz. ~~Özellikle~~ ve özellikle söz geçen dönemde demokratik kurumların tahribine sessiz ~~katılmı~~ hâlede bugün hükümet etme olanakları bulanlarla birlikte bu dönemi aktarmak, Türkiye'de demokrasi için mücadelenin sayısız kurbanına kayıtlı kalmak anlamına gelmektedir. Bu kurbanların başında ise, suçları resmi mahkemeler tarafından ~~binlerce~~ binlerce açılanan siyasi tutuklular -hükümlüler gelmektedir.

Türkiye'de değişen ne ?

Türkiye'nin bugün vardığı durumu değerlendirdiğimizde, son 12 Eylül 82 tarihine dek olan dönem arasındaki farka biçimsel acılardan yaklaşıp yerine demokratik genel geçer kuralları, siyasetçi 5 Avrupa ülkesindeki işbirliği ve teminat altına alınmış uluslararası söylemlerin ruhuna uygunluk açısından yaklaşmak ~~gibi~~ daha sonuç verici olacaktır. Aksi takdirde YAKTIĞIN söz söyleme hakkı olmayan bir demokrasiye geçişin değerlendirilmesinde ölçütsüz kalma demokrasinin sıklarlarıyla uyumsuzluğa düşme tehlikesi mevcuttur.

Bizler Türkiye'de bir demokrasiye geçişin söz konusu edilemeyeceğini, sadece yukarıdaki ölçütlerden kalkarak mak'in demokrasiye geçiş tahminini açıkladığı gündem bryona söylemekteyiz. O gündem bryona bilerle aynı konuyu paylaşan görüşler azalmak söyletirdiğin sayı ve politik etniklik bakımından çoğalmış ve bugün

Türkiye'deki rejime muhalefetin ana odak noktalarını oluşturmuştur. Bu karar ayrıca sadece Türkiye'deki ulusal güçlerin ortaklaşa ~~kararı~~ savundukları görüş olmanın ötesine geçmiş, birçok uluslararası kuruluşun, uluslararası tanınmış şahsiyetin gözlemleri, tarihleriyle uluslararası bir nitelik almıştır. & Yalnızca Şubat'ta 5 Avrupa ülkesindeki saygılı kuruluşun, sendikaların, siyasi kuruluş temsilcilerinin tavsiyesi bile, ki bu tavsiyeleri 5 ülkenin şahsiyetlerini geri almalarından sonra bile dejişmemiştir, bu savunmayı korumaktadır.

Size sunduğumuz bu hazırlanmış çok sayıda ulusal ve uluslararası şahsiyetin, kuruluşun Türkiye'deki demokrasiye görüş konusunda görüşlerinden ~~göçü~~ ve ~~üz~~ üzerinde ~~de~~ ~~ör~~ ~~nek~~ ~~ler~~ ~~sun~~ ~~ma~~ ~~ca~~ ~~ğı~~z. Yalnızca ~~üz~~ ~~er~~ ~~in~~ ~~de~~ ~~an~~ ~~la~~ ~~ma~~ ~~la~~ ~~ra~~ ~~me~~ ~~yd~~ ~~an~~ ~~ı~~ ~~ve~~ ~~me~~ ~~m~~ ~~e~~ ~~k~~ ~~i~~ ~~ç~~ ~~i~~ ~~n~~ ~~sun~~ ~~u~~ ~~ac~~ ~~el~~ ~~be~~ ~~ca~~ ~~be~~ ~~l~~ ~~ir~~ ~~t~~ ~~m~~ ~~e~~ ~~k~~ ~~i~~ ~~st~~ ~~i~~ ~~ya~~ ~~r~~ ~~ı~~ ~~m~~ ~~ı~~ ~~z~~; savunmaya çalıştığımız örgütlerimiz ~~in~~ ~~de~~ ~~sa~~ ~~pt~~ ~~am~~ ~~al~~ ~~ar~~ ~~m~~ ~~ı~~ ~~m~~ ~~ı~~ ~~z~~ ~~de~~ ~~ğ~~ ~~er~~ ~~il~~ ~~,~~ ~~in~~ ~~sa~~ ~~n~~ ~~h~~ ~~ak~~ ~~la~~ ~~r~~ ~~ı~~ ~~na~~ ~~sa~~ ~~yg~~ ~~g~~ ~~ü~~ ~~h~~ ~~ge~~ ~~re~~ ~~k~~ ~~e~~ ~~l~~ ~~e~~ ~~r~~ ~~de~~ ~~m~~ ~~o~~ ~~kr~~ ~~as~~ ~~i~~ ~~dir~~.

Demokrasiye hizmet etmeyen bir karar

Türkiye'de, ~~aynı~~ AİHK'na yeni yeni başvuruları gerektirecek uygulamaların kesilmediği ve sızdırmadığı bir dönemde, 5 Avrupa ülkesinin (—, —, —, —, —) 1 Temmuz 1982 tarihli başvurularını geri alma kararlarını ve üzerinde "dostane" anlaşmaya varılan metni ^{Türkiye'de} demokrasinin kurulmasına hizmet etmeyen bir karar olarak değerlendiyoruz. Somut olgular ve gerçeklerimiz sıralan-
dığında maalesef bu değerlendirmemizde hakk

olduğumuz hiçbir kışkırtıya ve hiçbir ardnıyet
 behtisine olanak vermeyecek bir biçimde ortaya
 çıkmaktadır. Ortada gerçek bir demokrasi istemine
 iyniyetli ^{bir} başlık olduğunda, sıralanan olgular karşısında
 hiçbir kuruluşa tersi bir kanıya taşıyamayacağına
 inanmaktayız.

Varılan bu aşamada ~~Türkiye~~ ^{de} demokrasinin
 gerçekten kurulması ve 12 Eylül 1980 askeri darbesinden
 sonra oluşan rejimin antidemokratik uygulamalarında
 daha fazla cesaretlenmesinin önlenmesi için ^{yapılacak} sayısız
 girişim olduğu kanısındayız. Bizler ve demokrasi isteyen
 kesitli güçler cabalarını sürdürecektir. Hiçbir şey
 Türkiye'deki yönetimin, ~~devletin~~ hükümetin
 iyniyetine bırakılamaz.

Bu noktadan yola çıkarak, Türkiye'nin son 5 yıldır
 yaşadığı ve yaşamakta olduğu demokrasi dramını sıklıkla
 bir kez daha açıklamak amacındayız. Üzerinde anlaşmaya
 varılan destane çerçevesinde de belirtildiği üzere Türkiye'deki
 rejim de benzer bir salısmaya AİTÜ'na belirli aralarla
 iletmek zorunda. Kışkırtıcı maddi olanaklar açısından
 gücümüz, ki sığınmıyoruz politik mülteciler olarak kesitli
 Avrupa ülkelerinde yaşamımızı zor koşullarda sürdürmekteyiz,
 Türkiye'deki rejimle karşılaştırılmaz. Ana gerçek demok-
 rasıyla aynı seftte olduğumuzdan kendimizi
 onlardan çok daha güçlü hissediyoruz.